

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 To be, or not to be

1 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Dergelijke portretten dienden om het gewenste beeld van de vorst te tonen / te verspreiden (propaganda) en/of om de macht / rijkdom / status van de vorst te benadrukken. 1
- De geborduurde ogen en/of oren op de mantel moesten de boodschap uitdragen dat Elizabeth alles kan horen en/of zien / dat Elizabeth niets ontgaat / dat Elizabeth alom aanwezig is / dat Elizabeth weet wat er in het land gebeurt / dat Elizabeth veel mensen heeft die fungeren als haar 'ogen en oren' en die doorgeven/controleren wat er in het land gebeurt. 1
- De regenboog in combinatie met de tekst 'geen regenboog zonder zon' moest de boodschap uitdragen dat er geen vrede (of voorspoed, hoop) kan zijn zonder Elizabeth/de koningin / zonder Elizabeths wijsheid (want Elizabeth moet gezien worden als de zon). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 3

The Globe Theatre (drie van de volgende):

- is rond (zoals een klassiek theater), waardoor er een beter zicht op het podium is vanuit het publiek.
- is rond (zoals een klassiek theater), waardoor er sprake is van een betere akoestiek.
- heeft een variatie in zit- en staanplaatsen (voor verschillende rangen) als onderdeel van de architectuur, waardoor gevarieerd kan worden in toegangsprijzen.
- heeft oplopende plaatsen / een variatie in (zit)plaatsen als onderdeel van de architectuur, waardoor het zicht ook goed is voor het publiek achteraan.
- heeft een (deels) overdekt podium, waardoor de acteurs beschermd tegen het weer spelen.
- biedt meer ruimte voor theatertechniek (vanuit de ruimtes die boven het podium gesitueerd zijn).
- biedt in de architectuur opgenomen gelegenheid voor de acteurs om op te komen en af te gaan (bijvoorbeeld voor de wisseling van rol).
- biedt ruimte voor voorbereiding en uitrusting van de acteurs, zoals kleedkamers en/of een plek voor attributen.
- bevat decoraties met verwijzingen naar de klassieken, zoals de zuilen op het podium. Hiermee wordt getoond dat er kennis is van de geschiedenis / oorsprong van het theater (in de oudheid) / legt men een relatie met de klassieke oudheid.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Het tonen van katholieke sympathieën / religieuze sympathieën die de gevestigde macht onwelgevallig waren, kon betekenen dat je als (staats)gevaarlijk werd gezien / kon betekenen dat je geen opdrachten meer kreeg.

4 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Er wordt gebruikgemaakt van (beschilderde) coulissen.
- De indeling van het toneel is symmetrisch / streng geordend.
- Er is gebruikgemaakt van perspectief door het verdwijnpunt in het midden en/of door de lijnen in het decor die naar het verdwijnpunt toelopen.
- Er is een (deels) pastorale setting te zien (een bosrijke omgeving).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het publiek wordt direct aangesproken / er is interactie / (oog)contact met het publiek (door Horatio) (waardoor de vierde wand wordt doorbroken / de toneelwerkelijkheid wordt doorbroken).
- De acteurs richten zich (in houding, mimiek) direct op het publiek (en doorbreken daarmee hier de vierde wand).
- Horatio neemt Hamlet op de hak / maakt grapjes / hij becommentarieert Hamlet (door handgebaren/ fronsen/ in het publiek te kijken, waardoor de toneelwerkelijkheid wordt doorbroken).
- Hamlet onderbreekt zijn spel door op Horatio's commentaar te reageren (waardoor de toneelwerkelijkheid wordt doorbroken).
- Hamlet en Horatio kijken elkaar bevestigend aan (een onderonsje) en stappen daar uit hun rol (waardoor de toneelwerkelijkheid wordt doorbroken).
- Hamlet en Horatio maken een vreemd geluid (prieuw) / een gebaar van onderlinge verstandhouding (een onderonsje) en stappen daar uit hun rol (waardoor de toneelwerkelijkheid wordt doorbroken).

per juist antwoord

1

6 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Het voordoek/het klassieke decor verandert in 'geen decor' / in een gestript/kaal decor: een 'kale' achterwand met radiatoren, attributen die klaarstaan, een stoel, een kapstok et cetera (waardoor de toneelwerkelijkheid doorbroken lijkt). 1
- Het vervreemdende, rommelige decor dat niet eenduidig is / 'geen decor' lijkt te zijn, toont dat 'niets lijkt wat het is' / toont dat het niet eenvoudig is om onderscheid te maken tussen wat echt is en schijn/nep/theater is. 1

7 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Door dit toneelstuk wordt 'de waarheid' / Hamlets waarheid getoond en/of worden de verraders ontmaskerd / wordt commentaar gegeven op de gang van zaken aan het hof, en daarmee doet Shakespeare een uitspraak over de functie van toneel: 'de waarheid' of 'een waarheid' tonen / een spiegel voorhouden / commentaar geven. 1
- Gezien de verwickelingen in *Hamlet*, met een strijd om de macht / met de vele intriges, is het toneelstuk te beschouwen als een reflectie op de politieke verwickelingen aan het Engelse hof, waar sprake was van een betwiste positie / een gevecht om de macht / (katholieke) complotten / van intriges en gekonkel. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Hamlets militante speelstijl past **niet** (een van de volgende): 1
 - Uit de synopsis blijkt dat Hamlet een twijfelaar is / in verwarring is: hij vraagt zich af of zijn droom waarheid is (en laat daarom een toneelstuk opvoeren) en/of hij aarzelt om zijn oom neer te steken als hij daartoe de kans krijgt. De militante speelstijl sluit daar niet op aan.
 - Uit de tekst van de monoloog blijkt dat Hamlet twijfelt: hij vraagt zich af of we ons door de ellende van het aardse bestaan moeten heen slaan, omdat we bang zijn voor het onbekende dat ons te wachten staat na de dood, of dat we beter af zijn als we ons niet door deze doodsangst laten leiden. De militante speelstijl sluit daar niet op aan.
- Hamlets militante speelstijl past **wel** (een van de volgende): 1
 - Uit de synopsis blijkt dat Hamlet zich als een waanzinnige gedraagt / bereid is om heel ver te gaan om de waarheid te achterhalen / om te doden (hij steekt door het gordijn heen om zijn oom te vermoorden) en/of hij vermoordt zijn oom. De militante speelstijl past daarom goed bij het personage Hamlet.
 - Uit de monoloog blijkt veel agressie en haat: Hamlet hekelt het aardse bestaan met zijn ellende en oneerlijkheid en/of uit het laatste deel van de monoloog kan afgeleid worden dat Hamlet oproept tot daden: we moeten stoppen met peinzen en in actie komen. De militante speelstijl past daarom goed bij het personage Hamlet.

9 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- 'To be, or not to be' is een monoloog (de beweegredenen en overwegingen worden duidelijk uit de (gesproken) tekst. Er is dus geen sprake van (het tonen / nabootsen / imiteren van) een (inter)actie. / Een monoloog is geen representatie van de werkelijkheid.
- Een monoloog vormt een onderbreking van de actie / van het verloop van het plot, terwijl dat volgens Aristoteles het belangrijkste onderdeel is van de tragedie.
- Een monoloog leidt af van de actie en kan (zoals in dit geval) het hoogtepunt van het stuk gaan vormen, terwijl de actie volgens Aristoteles het belangrijkste onderdeel is van de tragedie.
- 'To be, or not to be' is een monoloog die Hamlet aan zichzelf lijkt te richten, daarmee verschuift het accent van de actie naar reflectie / introspectie, terwijl de actie volgens Aristoteles het belangrijkste onderdeel is van de tragedie.

Blok 2 Het goede en het schone

10 maximumscore 1

De beeldengroep symboliseerde (een van de volgende):

- de centrale / leidende positie van de stad Amsterdam (in de wereld/het universum / op het gebied van handel en cultuur).
- de kracht en/of wijsheid waarmee (het bestuur van) Amsterdam regeerde.
- de vrede / stabiliteit die (het bestuur van) Amsterdam bracht (en die voorspoed voor de burgers bewerkstelligde / handel stimuleerde).
- Amsterdam als (rechtmatig) erfgenaam van het klassieke erfgoed (opvolger van klassieke centra van macht en cultuur).

11 maximumscore 2

- Plato (Het goede is aan het schone verbonden): De deugd/het goede (Gerechtigheid en/of Straf) wordt uitgebeeld als een (jonge/mooie) geïdealiseerde vrouwfiguur (jong, evenwichtige proporties et cetera) en/of het slechte (Nijd) is afgebeeld als 'lelijk' (als een oude vrouw met gerimpelde / uitgezakte huid, grimas op gezicht) / de dood als afschrikwekkend (een skelet). 1
- Aristoteles (Het goede wordt beloond en het slechte bestraft): De deugd (Justitia / Gerechtigheid) zit rechtop (net als Straf) / staat bovenaan en overwint het slechte / het slechte bevindt zich onderaan en wordt vertrapt (Afgunst / Nijd en Hebzucht). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Landschapschilderijen waren geschikt om te verhandelen op de vrije markt, omdat (drie van de volgende):

- ze onpersoonlijk waren / (vaak) geen herkenbare personen bevatten en dus een grote markt konden beslaan / weer doorverkocht konden worden.
- de onderwerpen uit de herkenbare / directe / 'nabije' / alledaagse omgeving kwamen (of konden komen) en daarmee herkenbaar waren voor velen en dus een breed publiek aanspreken.
- ze weinig (intellectuele / klassieke) kennis / weinig kennis van de klassieke literatuur vereisten en dus door een breed publiek begrepen konden worden.
- ze gelegenheid boden tot rust / mijmeringen over de natuur en daardoor populair waren bij een breed publiek.
- ze konden appelleren aan (gemaakte) reizen / boden gelegenheid tot mijmeringen over vreemde landen en daardoor populair waren bij een breed publiek.
- ze konden appelleren aan religieuze gevoelens van de (calvinistische) burgers in de Republiek (bijvoorbeeld de grootsheid van Gods schepping kon worden gezien in het landschap) en daardoor populair waren.
- ze konden appelleren aan een gevoel van patriottisme (nationalisme) / trots (bijvoorbeeld de getoonde welvaart) en daardoor populair waren bij een breed publiek.
- ze vaak op (relatief) klein formaat waren geschilderd en dus makkelijk te transporteren en/of in huis te plaatsen waren.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • kleur (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – De kleding van (drie van) de figuren is helderder/feller (blauw, groen, rood) dan de kleuren van de omgeving, waardoor de aandacht naar de figuren gaat. – De gezichten van twee hoofdfiguren zijn lichter van kleur dan alle andere kleuren in het schilderij, waardoor de aandacht naar hen gaat. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • compositie (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – De vechtende figuren zijn gevat in een driehoekscompositie (waardoor de blik van de kijker naar dit punt wordt getrokken). – Er loopt een compositielijn diagonaal door het vlak (langs de vier hoofden) die de man in de deuropening verbindt met de man links aan tafel. – De kijkrichting van de personen / van de man rechtsboven zorgt ervoor dat je bij de man in het centrum (in het blauw) belandt. – De figuren zijn geordend in een spiraal, waardoor de blik van de kijker van de rand van het beeld naar het midden (de actie) wordt geleid. 	
14	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Op alle drie de afbeeldingen is een overdreven / karikuraal / niet geïdealiseerd beeld (karikaturale grove koppen, grimassen, open monden en kromme ruggen / een eenvoudige omgeving) te zien van de boer als onaangepast / ongecivileerd (het vechten, drinken, roken en kaarten). 1 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het betreft telkens een toonbeeld van het slecht/fout/verwerpelijk gedrag (het tegenovergestelde van 'het goede'), dat wordt gekoppeld aan lelijkheid in het uiterlijk (het tegenovergestelde van 'het schone'). 1 	
15	maximumscore 1	
	De stedelijke middenklasse (die zichzelf als modern / ontwikkeld beschouwde) kon zich daarmee afzetten tegen de (eenvoudige / ongecivileerde) boer (waar zij op neerkeek).	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- Petroesjka's bewegingen zijn hoekig / lijken op de beweging van scharnierende delen (bijvoorbeeld de verbinding tussen Petroesjka's bovenarm en onderarm).
- Petroesjka heeft soms een onnatuurlijke lichaamshouding (bijvoorbeeld bij de schouders die vast lijken te zitten aan de romp of aan het einde van het fragment, waarin hij helemaal in elkaar gedoken met zijn hoofd en romp naar beneden 'hangt').
- Petroesjka's vingers worden niet los bewogen / zijn handen zijn gestrekt (vanuit de polsen).
- Petroesjka's bewegingen lijken te worden aangezet vanuit specifieke (eind)punten van het lichaam (handen, voeten, hoofd, schouders, middel), alsof de touwtjes van een marionet worden aangetrokken of losgelaten.
- Petroesjka heeft soms snelle, herhalende bewegingen (van benen / polsen (handen) / van losse lichaamsdelen), alsof er aan een touwtje is getrokken en het lichaamsdeel los blijft door bewegen / na bewegen.
- Petroesjka's lichaamsdelen lijken onafhankelijk van elkaar te bewegen, terwijl deze delen normaal afhankelijk van elkaar bewegen (bijvoorbeeld het gekantelde hoofd).
- Petroesjka komt vanuit het niets (stil liggen) met zijn gehele lichaam met een ruk weer in beweging, alsof de touwtjes van een marionet ineens weer ter hand worden genomen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

- fase 2 toonhoogte: Petroesjka's blijheid wordt uitgedrukt in (een van de volgende): 1
 - grote sprongen in de melodie (want er zijn zowel heel hoge als heel lage tonen).
 - het (snelle, repeterende en) hoge motief in de begeleidingspartij.
 - De (hoge) tonen (in de melodie) die samenvallen met de accenten (rond 0.35 minuut).
- fase 2 ritme: Petroesjka's blijheid wordt uitgedrukt in (een van de volgende): 1
 - de kleine notenwaarden (korte tonen).
 - de accenten.
 - de hopfiguur (achtste punt zestiende, vanaf 0:25 minuut) / het 'huppelige' ritme.
- fase 3 ritme: Petroesjka's teleurstelling / verdriet wordt uitgedrukt in (een van de volgende): 1
 - muzikale zinnen die eindigen.
 - de nadruk die ligt op lang aangehouden tonen.
 - het onregelmatige ritme.
 - de accenten.

18 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- principe 2 (zowel dans als mime drukt de dramatische situatie uit) (een van de volgende): 1
 - Petroesjka heeft een droevige gelaatsuitdrukking en/of staat op zijn tenen in een wankel evenwicht en/of zijn hoofd en schouders hangen overwegend naar beneden en daarmee geeft hij uitdrukking aan (de dramatische situatie van) droefenis / onzekerheid / twijfel.
 - Petroesjka heeft een vragende/opgewekte gezichtsuitdrukking en/of hurkt / gebaart met zijn armen richting de Ballerina en daarmee geeft hij uitdrukking aan (de dramatische situatie van) verrassing en/of aandacht / liefde voor de Ballerina.
- principe 3 (beweging van het hele lichaam verdient de voorkeur boven gebarenspeel): Petroesjka maakt gebruik van grote sprongen en/of wijd gespreide en bewegende armen en benen (bewegingen van het hele lichaam om uitdrukking te geven aan zijn gevoel van vrolijkheid / enthousiasme bij het zien van de Ballerina). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Dit principe betekende dat in de producties van Les Ballets Russes de choreograaf, de componist en ontwerpers / (beeldend) kunstenaars samen tot één stuk / artistiek concept kwamen (te zien als een gesamtkunstwerk). / Dit principe betekende dat ook de choreografie leidend / het uitgangspunt kon zijn en/of dat de muziek niet (langer) bepalend was voor de invulling van het ballet.

20 maximumscore 2

twee van de volgende:

- principe 1: De bewegingsstijl past bij een vogelverschrikker / past bij diens fysieke eigenschappen (en sluit aan bij de muziek) / is bedacht vanuit zijn karakter, zijn lijf is slap / zijn ledematen bewegen alsof hij van stro is.
- principe 2: Zowel de dans als het gebarenspeel dient de dramatische situatie, bijvoorbeeld het slap dansen alsof hij van stro is / het wijzen naar zijn hoofd als hij zingt 'think some more' / het tikken op zijn borst als hij zingt 'I' / zijn handen naar zijn hart brengen als hij zingt 'heart'.
- principe 2: Alle beweging dient om de dramatische situatie uit te beelden, bijvoorbeeld Dorothy benadrukt de rol van de stroman door hem omhoog te helpen, vast te houden en ondersteunt zo het verhaal.
- principe 3: De vogelverschrikker beweegt met zijn hele lichaam als een pop en/of zijn hele lijf is slap / al zijn ledematen bewegen alsof hij van stro is.
- principe 3: Behalve dat de vogelverschrikker met zijn hele lichaam als pop danst, gebruikt hij gebaren om onderdelen (van de inhoud van zijn zang) te verduidelijken.
- principe 5: De dans heeft een eigen positie in het geheel / draagt in gelijke mate en/of op eigen wijze bij aan de uitdrukking van het verhaal, net als de tekst, de muziek en vormgeving, bijvoorbeeld het wat naïeve karakter van de vogelverschrikker en/of zijn emoties (van blijheid bij de gedachte aan een brein) worden direct / op geheel eigen wijze uitgedrukt in de grote / wankele bewegingen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 2

The Wizard of Oz is te beschouwen als een vroeg product van de massacultuur, want

- (muziek en/of dans) er wordt geput uit de 'lage' / populaire cultuur: muziek en/of dans die voortkomt uit de jazz / entertainment / danszalen (jazzdans, showdans, tapdans, slapstick). 1
- (plot) in *The Wizard of Oz* worden verschillende problemen overwonnen / is sprake van een goede afloop/'happy end' en daarmee wordt een breed publiek aangesproken en/of de verhaallijn is eenvoudig / eendimensionaal en spreekt daarmee een breed publiek aan. 1

22 maximumscore 4

- filmtechnische vormgeving (twee van de volgende): 2
 - De (lichte) slow motion in dit deel zorgt ervoor dat de kijker Arthurs bewegingen vertraagd ziet, wat een vervreemdende werking heeft, alsof de tijd niet klopt.
 - De omgeving van de Joker wordt in dit deel vaag/onscherp (out of focus), terwijl de Joker zelf scherp (in focus) is (terwijl eerder de omgeving wel scherp in beeld was), dit geeft de suggestie dat de werkelijkheid wordt vervormd.
 - Er wordt gebruikgemaakt van een onwerkelijk perspectief (cameravoering), Arthur wordt recht van boven gefilmd.
 - Met de (vervreemdende) close-up van Arthurs (geschminkte) gezicht en/of kin (rokend, met gesloten ogen, in een gouden schijnsel, waarbij hij zijn gezicht naar de hemel keert) wordt een soort trip gesuggereerd.
 - De wind / het omgevingsgeluid is weer hoorbaar op het moment dat de agenten in beeld komen en Arthur terug geroepen wordt in de realiteit.
- muzikale vormgeving (twee van de volgende): 2
 - (toonduur): (Het dansbare ritme verdwijnt en gaat over in andere) muziek met overwegend grote(re) notenwaarden, wat vervreemdend klinkt bij een dansscène.
 - (klankkleur): (Drums verdwijnen en maken plaats voor) een gong/ percussie-instrument met lange echotoon, waarmee de vervreemdende sfeer van een holle / resonerende ruimte wordt opgeroepen.
 - (klankkleur): Popinstrumenten (zoals drums, elektrische gitaar) maken plaats voor 'klassieke' instrumenten (zoals een gong en strijkers), waardoor een breuk wordt gevormd met het energieke van de popsong. Dit heeft een vervreemdende werking.
 - (tempo): Er klinkt (vanaf 0.47 minuut) muziek in een (lager of) laag tempo (dan daarvoor), wat een vervreemdende werking heeft, alsof de tijd (langzamer of) langzaam gaat / buiten de realiteit plaatsvindt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- In de opvatting van Phillips is het mogelijk dat het kwaad niet alleen maar slecht is (en misschien ook niet expliciet wordt bestraft) / niet altijd herkenbaar is als het kwade / is het mogelijk om (vanuit de context) begrip te krijgen voor het kwaad/de Joker / is de grens tussen goed en kwaad diffuus (zodat de kijker zijn eigen morele kompas moet volgen / vertwijfeld raakt tussen compassie voor de Joker enerzijds en afkeer anderzijds). 1
- terwijl in de (klassieke) opvatting van Aristoteles de kijker een eenduidig / herkenbaar beeld van het kwaad wordt getoond / een (duidelijk) onderscheid tussen goed en kwaad wordt voorgeschoteld (waarbij het kwaad wordt afgestraft en/of het goede wordt beloond zodat de kijker geen (eigen) morele afweging hoeft te maken). 1

Blok 3 Een kwestie van smaak

24 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- (economische) welvaart / economische voorspoed (het hele gezin keurig gekleed / beschikt over eigen huis en tuin / kan genieten van (nieuw) luxe voedsel ('Swiss cream sandwich'))
- wonen in een lieflijke / sprookjesachtig omgeving (als in een (Disney)film)
- het witte (middenklasse) gezin
- de gezinssamenstelling: een vader, een moeder en twee kinderen (een jongen en een meisje)
- een 'traditionele' rolverdeling: De kinderen kunnen spelen, de moeder doet het huishouden, de vader is actief buitenshuis.
- 'traditionele' verhoudingen: De vader is de autoriteit (hij gaat zakelijk gekleed / kan bevestiging geven over de kwaliteit van het product).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
25	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het werk heeft de populaire cultuur / eigentijdse cultuur / massa- of consumptiecultuur als onderwerp. – Het werk is direct geënt op de populaire of massacultuur (want het bevat een citaat uit reclamemateriaal). – Het werk is een collage (een techniek die door verschillende popart-kunstenaars wordt toegepast). – Hamilton bedient zich van de esthetiek van producten uit de pop- of massacultuur (glad / glitter en glamour). – Het werk is ironisch / speels / humoristisch / bevat een bevreemdende combinatie van elementen. – In het werk ontbreekt een persoonlijk handschrift van de kunstenaar. – Het werk is figuratief / voor een breed publiek (snel) herkenbaar / toegankelijk. – In het werk wordt tekst/typografie verwerkt. 	
	per juist antwoord	1
26	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De vorm is eenvoudig, er is sprake van refrein-couplet-refrein. – De melodie is eenvoudig, er is veel herhaling. – De begeleiding bestaat uit een patroon (vier akkoorden) dat constant wordt herhaald / in je hoofd blijft hangen / leidt tot herkenbaarheid. – De melodie heeft een kleine toonumfang, waardoor je de melodie makkelijk kan meezingen. – Het nummer heeft een goed tempo om op te dansen. 	
	per juist antwoord	1
27	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • (maat) Er is sprake van maatwisselingen / de puls loopt niet overal constant door / de maat is afwezig, losse motieven worden aan elkaar geregen (waardoor het nummer onvoorspelbaar is / niet eenvoudig in het gehoor ligt / ongeschikt is om op te dansen). • (tempo) Er zijn voortdurend tempowisselingen (wat ongebruikelijk is in de mainstream-popmuziek, waardoor het nummer onvoorspelbaar is / niet eenvoudig in het gehoor ligt / waardoor de luisteraar op het verkeerde been gezet wordt). • (dynamiek) Er is voortdurend een wisseling van dynamiek / luide en zachte passages wisselen elkaar voortdurend af (waardoor de luisteraar verrast wordt in plaats van 'makkelijk en voorspelbaar' mee kan gaan met de muziek). 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zappa wilde in (artistieke) vrijheid zijn eigen muziek kunnen maken en uitbrengen (terwijl een producer en opnametechnici invloed hebben op het eindresultaat). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Platenmaatschappijen hebben vaak een commercieel belang / willen dat een album winst oplevert (de productie moet niet te lang duren / niet te kostbaar zijn en/of platenmaatschappijen willen invloed hebben op de 'sound' van een album, want deze sound moet voldoende kopers aanspreken). 	1
29	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • een rocknummer: Zappa gebruikt een rockinstrumentarium (bijvoorbeeld drums, elektrische gitaar (met distortion)). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • overeenkomsten (twee van de volgende): 	2
	<ul style="list-style-type: none"> – Beide uitvoeringen zijn op dezelfde toonhoogte (toonsoort). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Beide fragmenten hebben hetzelfde (grillige) toonhoogteverloop. Ook goed: beide fragmenten hebben dezelfde (grillige) melodie. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Beide fragmenten hebben hetzelfde (grillige) ritme. Ook goed: beide fragmenten hebben dezelfde (grillige) melodie. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Beide fragmenten hebben dissonante (samen)klanken. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – In beide fragmenten is sprake van maatwisselingen. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – In beide fragmenten is sprake van dezelfde vorm. 	
30	maximumscore 2	
	Zappa is een avant-gardist te noemen, omdat hij (twee van de volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> – op zoek was naar vernieuwing in de (pop)muziek (want hij speelde een eigen / experimentele versie van <i>Octandre</i>). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – zich liet inspireren door avant-gardevoorgangers (zoals de vooruitstrevende componist Edgard Varèse). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – kritisch was op de 'oude' mainstreammuziek / bestaande popmuziek in die tijd (die in zijn ogen (of oren) te veel was gericht op makkelijk consumeren / te commercieel was). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – maatschappijkritisch was (in zijn songteksten) / streefde naar een alternatieve wereld / maatschappij. 	
	per juist antwoord	1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 24 mei te accorderen.

Ook na 24 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

afbeelding 1	toegeschreven aan Marcus Gheraerts de Jongere, <i>Portret van koningin Elizabeth I</i> , bekend als het Regenboogportret, circa. 1600-1602, https://www.codart.nl/guide/agenda/the-tudors-art-and-majesty-in-renaissance-england-2/
afbeelding 1a	detail van <i>Portret van koningin Elizabeth I</i> : mantel bedekt met geborduurde ogen en oren, https://www.codart.nl/guide/agenda/the-tudors-art-and-majesty-in-renaissance-england-2/
afbeelding 1b	detail van <i>Portret van koningin Elizabeth I</i> : regenboog in de hand van Elizabeth I, tekst: Non sine sole iris, Latijn voor 'geen regenboog zonder zon'. https://www.codart.nl/guide/agenda/the-tudors-art-and-majesty-in-renaissance-england-2/
afbeelding 2	reconstructie van een Inn-Yard uit het Elizabethaanse tijdperk, http://shalt.dmu.ac.uk/locations/bull-inn-1578-94.html
afbeelding 3	reconstructie van een amfitheater, zoals The Globe Theatre, uit het Elizabethaanse tijdperk, https://historyinsights.com/shakespeares-theatre/
afbeelding 4	Theun Mosk (ontwerp), decor voor de voorstelling <i>Hamlet</i> van Toneelgroep Oostpool in 2010, vindplaats onbekend
afbeelding 5	still uit de voorstelling <i>Hamlet</i> van Toneelgroep Oostpool, scène na de proloog, registratie Toneelgroep Oostpool
film 1 en 2	Toneelgroep Oostpool, <i>Hamlet</i> , 2010, registratie Toneelgroep Oostpool
film 3	Toneelgroep De Appel, <i>Hamlet</i> , 2016, https://www.youtube.com/watch?v=-JgGko-whRg

Blok 2

- afbeelding 1 Artus Quellinus, *Beeldengroep met de Stedenmaagd van Amsterdam*, 1655, <https://www.paleisamsterdam.nl/universum/>
- afbeelding 2 Burgerzaal van het nieuwe stadhuis van Amsterdam, opdracht aan Jacob van Campen, 1648, <https://geluidburo.nl/akoestiek-zalen-en-ruimten-referenties/>
- afbeelding 3 Artus Quellinus, *Allegorie op de gerechtigheid*, 1655, https://artsandculture.google.com/asset/beeldengroep-boven-entreeschepenzaal/_QGFch3lJrd-nQ?hl=nl
- afbeelding 4 Adriaen Brouwer, *Gevecht over een kaartspel*, circa 1631-38, <https://uploads4.wikiart.org/images/adriaen-brouwer/peasants-fighting.jpg>
- afbeelding 5 Adriaen Brouwer, *Bittere drank*, circa 1620-1638, <https://www.kunstkopie.nl/a/brouwer-adriaen/der-bittere-trank1.html>
- afbeelding 6 Adriaen van Ostade, *Boeren drinken en maken muziek in een schuur*, circa 1635, <https://www.meisterdrucke.nl/fijne-kunsten-afdruk/Adriaen-Jansz.-van-Ostade/32729/Boeren-drinken-en-muziek-maken-in-een-schuur.html>
- afbeelding 7 voorbeeld van een marionet, vindplaats onbekend
- film 1 en 2 *Petroesjka*, 1911, uitvoering: Ballet de l'Opéra national de Paris, 1976, choreografie: Michel Fokine, muziek: Igor Stravinsky, libretto: Igor Stravinsky en Alexandre Benois, <https://www.youtube.com/watch?v=AjkmX21VYeU>
- film 3 Victor Fleming (regie), *The Wizard of Oz*, 1939, https://www.youtube.com/watch?v=iFuFnRLRb_E
- film 4 Todd Philips (regie), *Joker*, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=JeyVU4nMWCg>

Blok 3

- afbeelding 1 Richard Hamilton, *Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?*, 1956, https://artsandculture.google.com/asset/just-what-is-it-that-makes-today-s-home-so-different-and-so-appealing/WQGp_dXaX9kjq?hl=nl&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.662610484781531%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A2.6029136208311696%2C%22height%22%3A1.237499999999999%7D%7D
- film 1 reclame 'Swiss Creme Sandwich', 1957, https://www.youtube.com/watch?v=PFbCGT_AWBI
- film 2 The Kingsmen, *Louie Louie*, 1963, <https://www.youtube.com/watch?v=fvxH64sB4sE>
- film 3 fragment uit de documentaire *Zappa*, 2021, Een live optreden van Frank Zappa / The Mothers of Invention in 1968 in Vancouver, www.npo.nl
- audio 1 Frank Zappa, *Plastic People*, 1967, <https://www.youtube.com/watch?v=SKTFft4sMhQ>
- audio 2 Frank Zappa / The Mothers of Invention, *Octandre*, 1968, <https://www.youtube.com/watch?v=nj6kubl06Mg>
- audio 3 Edgar Varèse, *Octandre*, 1923, uitvoering door het ASKO-ensemble in 1997

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.